

PORTRÉ: VARSÁNYI ZSOLT RENDŐR EZREDES

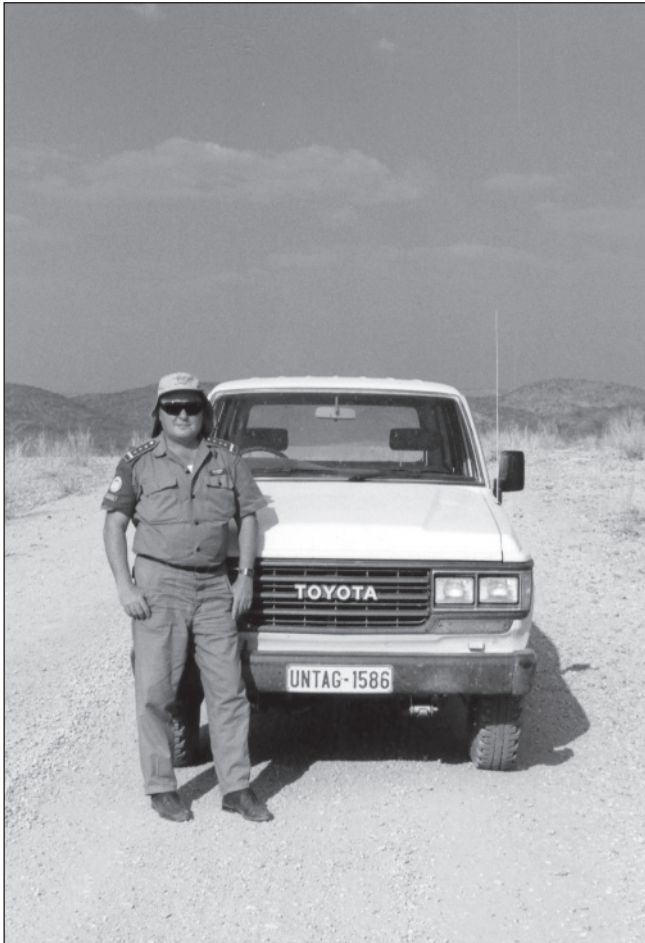
Az interjút készítette: Dr. Besenyő János
őrnagy, a hadtudományok doktora
A Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálatának főtisztje
besenyo.janos@gmail.com

Varsányi Zsolt 1973. szeptember 3-án vonult be a tartalékos tiszt-képző iskolába, amit vörös diplomával és hadnagyi rendfokozattal fejezett be. 1975-ben a Rendőrtiszti Főiskolára került, ahol elvégezte a bűnügyi szakot, majd első beosztásában a Bűnügyi Technikai Intézetben szolgált tanoncként, nyomszakértőként és igazságügyi nyomszakértőként. Szakértői pályafutása csúcsa a laborvezetői beosztás volt, onnan került ki Namíbiába 1989-ben. Hazatérte után ismét a Bűnügyi Technikai Intézetben folytatta pályafutását egészen 2001-ig. Innen ment ki az ENSZ kambodzsai missziójába (1992-93), majd az ENSZ mozambiki missziójába (1994-95), végül pedig az ENSZ bosznia-hercegovinai missziójába (1999-2000). Ezen a téren szerzett tapasztalatai elismeréseként került 2001-ben a Belügyminisztérium Sze-

mélyügyi Főosztályára, ahol a rendvédelmi missziók koordinátoraként, a műveletekben szolgáló rendőrökkel foglalkozik.

Hogy kerültél a békefenntartók társadalmába?

Az egész pályám úgy indult, hogy valamikor '82-83 környékén hirdettek egy angol szakmai nyelvtanfolyamot. Mivel a nevem V betűvel kezdődik, így a névsor végére kerültem, és nem választottak be, mondván, hogy már nem férek be a csoportba. Erre én megsértődtem, és azt mondtam, mi az, hogy nem férek bel!? Szépen lementem, és mondtam a tanárnőnek, hogy márpedig minden órán itt leszek, és ha valaki kihullik, akkor automatikusan be tudok lépni a helyére. Na, így is történt a dolog. Öt éven át végigtanultam az összes belső nyelvtanfolyamot, majd utána megszerztem a középfokú nyelvvizsgát. Saj-

Magyar rendőr a namíbiai sivatagban

nos, a felsőfokú nyelvvizsgán néhány ponttal ugyan, de megbuktam. Az érdekessége a dolognak az, hogy a felsőfokú nyelvvizsgám a házasságkötésem előtt 2-3 nappal lett volna. Érthető módon mindennel foglalkoztam, csak nem a nyelvvizsgára történő felkészüléssel... 1987. július 4-én házasodtam meg, most 25. éve, és ma is ő a feleségem. Úgy érzem, nekem ez minden nyelvvizsgánál többet ér!

1989 kora tavaszán, egy pénteki napon hivatott a főnököm, hogy azonnal menjek be hozzá, mert a Belügyminisztériumból keresnek telefonon. A vonal túlsó végén lévő alezredes közölte velem, hogy tudnak az angol nyelvvizsgámról, és mit szólnék hozzá, ha el kellene mennem Namíbiába.

Hát azt sem tudtam, mi az, hogy Namíbia, mert akkoriban Délnyugat-Afrikaként ismertük. Mondtam, hogy

nincs különösebb kifogásom, de mint friss házaspár, előbb beszélnek a feleséggel. Az alezredes azonban azonnali választ követelt. Kértem, hogy legalább hadd hívjam fel a feleségemet, aki Skálánál dolgozott akkoriban. Tudtam, hogy nem lesz az olyan egyszerű, hisz még nem voltak mobiltelefonok, de végül utolértem, és ha nehezen is, de igent mondott.

Hogyan zajlott a felkészítés? Hányan mentetek ki Namíbiába?

Senki sem tudta, mi lesz a feladatunk, sőt, úgy tudtam, hogy nyomszakértő leszek. De nem erről volt szó. A csapatról annyit kell tudni, hogy 25-en voltunk: 11 állambiztonsági tiszt, 11 külügyi szakember és csak 3 volt valódi rendőr. A kontingens parancsnoka Gáspár Tamás nagykövet lett, alezredesi rendfokozatban. A három igazi rendőr egyike én voltam. Mi, rendőrök feleltünk a külügyiek és az állambiztonsági tisztek szakmai felkészítéséért, mivel azok a klasszikus rendőri tevékenységekről (igazoltatás, nyomrögzítés stb.) semmit sem tudtak. Később azonban előnyt jelentett a külügyes kollégák nyelvismerete, korábbi diplomáciai tapasztalataik. A kiképzésünket a Rendőrtiszti Főiskolán szervezték meg.

Hogyan zajlott a felkészítésetek?

Kérlek szépen a felkészítés nagyon érdekes volt, a Rendőrtiszti Főiskolán történt. Jöttek külügyesek, nemzetbiztonsági, állambiztonsági és mindenféle más civil szakemberek, akik különböző témában (éghajlat, földrajz, politika stb.) tartottak nekünk előadásokat. Elmondható, hogy az akkori lehetőségek függ-

vényében viszonylag komplex felkészítést kaptunk.

A misszióban kiderült, hogy mennyire volt alkalmazható ez a tudás?

Persze. A kapott tudás olyan volt, hogy amikor megérkeztünk, viszonylag hamar átlátható, belátható, itt miről is van szó. Namíbiáról azt kell tudni, hogy Németországnál nyolcszor nagyobb ország, a lakosainak száma valamivel több mint két millió. Nagyon kicsi a népsűrűség, és azon belül is kilenc főbb népcsoport él, az ovambók adják a társadalom felét. Én a középső régióban szolgáltam, aztán északon és délen, ahol a gyémántbányákat is mi ellenőriztük, később pedig a főváros környékén is dolgoztunk. Egyszóval amit tanítottak nekünk, az alkalmazható volt odakinn.

Milyen volt a felszereléseitek, mennyire felelt meg a követelményeknek?

Nagyon jó felszerelést kaptunk, az itthonihoz képest szinte tökéletest. Vegyes felszerelésünk volt, kaptunk katonait meg teljes rendőrit is. Mi nem a sötétrendőri gyakorlóöltözetet hordtuk, hanem egy zöld színű valamit, ami a téli időszak kivételével nagyon jó volt. Mivel az akkori politikai vezetés ki akart törni a nemzetközi elszigeteltségből, komolyan vették a misszióban való részvételt, ezért nekünk a lehető legjobb felszerelést biztosították.

Milyen egészségügyi felkészítést kaptatok?

A témában több felkészítést is kaptunk, valamint minden ismert trópusi betegségre beoltottak bennünket. Egyszó-

val nem lehetett okunk panaszra... más misszióba azóta már mentek ki rosszabb felkészítéssel is magyar rendőrök.

Milyen feladatokat volt a misszióban?

A namíbiai művelet egy klasszikus polgári rendőri misszióknak indult, a fő feladatunk tulajdonképpen a visszavonuló dél-afrikai rendőrség megfigyelése volt. Namíbiáról azt kell tudni, hogy valamikor német gyarmat volt, később pedig Délnyugat-Afrika annektálta a területet. A helyi, főként baloldali érzületűekből álló Délnyugat-afrikai Nemzetek Szervezete (South West African People's Organisation – SWAPO) harcot indított a dél-afrikai kormány ellen az ország függetlenné válásáért. Emellett további 2-3 más politikai szerveződés is tevékenykedett az országban. Az ENSZ köz-

vetítésével a szembenálló felek megállapodtak, hogy a misszió elvégzi a lakosság összeírását, segíti a választásokra való felkészülést, mi, rendőrök pedig a dél-afrikai rendőrség és a katonai rendőrség megfigyelését kaptuk feladatul. A dél-afrikaiak szakaszosan vonultak ki a megszállt területekről, amit a SWAPO harcosai rögtön birtokba is vettek. Ez egy ideig minden gond nélkül zajlott, de épp a kiutazásunk napján, április 10-én hajnalban történt egy komoly incidens, amikor az angolai határon a dél-afrikaiak agyonlőtték 300 SWAPO fegyverest, mivel azok az egyezményben megállapított határidő előtt vonultak be a területre. Ennek akkora nemzetközi visszhangja volt, hogy csak április 23-án indultunk el. Egyébként a legelső munkám rendőrségi nyomszakértőként a terület meg-

A magyar rendőri kontingens Namíbiában

vizsgálása volt, ahol még ott voltak a halottak.

Mi lett az incidens következménye? Az ENSZ vagy bárki elítélte Dél-Afrikát?
Nem ítélte el senki a dél-afrikaiakat, hisz azok csak a nemzetközi megállapodást tartották be. A SWAPO mindenféle egyeztetés nélkül, az egyezményt megsértve fegyveresen vonult be a területre, amit az ott állomásozó csapatok támadásként értékelték, és ennek megfelelően léptek fel velük szemben.

Hogyan történt a kiutazásotok?
Mivel mi először vettünk részt egy ilyen misszióban, kvázi összecsaptak bennünket az osztrák csendőrség csapatával. Tehát először kiutaztunk Bécsbe, ott tartották meg a központi búcsúztató ünnepséget. Az osztrákokkal együtt búcsúzkodtunk, ott szálltunk fel a repülőgépre, amin csak az osztrák csendőrök és mi utaztunk. Elmentünk Kairóig, ahol kiszállni a gépből nem engedtek, ott csatlakoztak hozzánk más nemzetiségű rendőrök is, majd Nairobiban keresztül Windhoekba repültünk. Ott az ENSZ misszió vezetői fogadtak, majd megkezdődött a világszervezet által szervezett 1 hetes felkészítés, ami után vizsgát tettünk.

Volt valami intenciónk? Hisz akkor még szocialista ország voltunk, a szocialista blokkba tartoztunk, nem volt olyasmi, hogy akkor mi támogatjuk a Délnyugat-afrikai Nemzetek Szervezetét... Menyynyire maradtunk semlegesek ebben a konfliktusban?

Teljes mértékig semlegesek voltunk, abszolút módon. Sem itthon, sem kint

nem kaptunk semmiféle politikai instrukciót. Minden szinten azt kommunikálta az akkori vezetés, hogy függetlennek kell lenni. Ugyanezt várta el tőlünk az ENSZ és minden más szervezet is, amely részt vett a békefolyamatban. A Koevoet, amit a dél-afrikai rendőrség a SWAPO gerillák elleni harcra hozott létre, egyfajta csendőrség, de még inkább katonai szervezet volt. A közrend fenntartás is a feladatuk volt, mi pedig velük mentünk járőrözni, szolgálatba, többnyire terepjárókkal, de alkalmanként helikopterrel is. A járőrözés során folyamatosan ellenőriztük, hogy a lakosságot ne lehessen megfélemlíteni, illetve biztosítottuk a különböző politikai gyűléseket, ahol az emberek szabadon kifejezhették a véleményüket.

Mi történt veletek a vizsga után?

A misszió vezetősége három csoportra osztotta a magyar rendőri kontingenst, 13 fő került fel északra Opuwoba az én parancsnokságom alatt, a másik csoport tagjai a Központi Régióban, Windhoekban maradtak, a harmadik csoport pedig Kitmaszovban szolgált. A csoportokat a szakmai felkészültségük alapján a rendőrök irányították, bár a fővárosban lévő csoport gyorsan felbomlott, mivel a vezetőjük, Temesi László a misszió parancsnokságán kapott beosztást, az embereit így 2-3 táborba helyezték át. A déli csoport szakmai vezetője Pál Tamás volt, bár azt hivatalosan Gáspár Tamás irányította, aki rövidesen az egész déli régió parancsnoka lett.

Én az északi magyar rendőregység parancsnokaként utasítást kaptam, hogy a legrövidebb idő alatt induljunk

el Opuwoba. Először Rehobothba repültünk, ahol 1-2 éjszakát töltöttünk, ott megkaptuk a misszió által biztosított felszerelést (rádiók és Land Rover terepjárók), majd megindultunk új állomáshelyünkre.

„Az aknáknál nagyobb veszélyt jelentettek a helyi lakosok, akik élénk lökdösték a gyerekeket, mivel az ENSZ kártérítésként jelentős összeget fizetett nekik.”

Csak kocsit és rádiókat kaptatok? Más felszerelésre nem volt szükség?

Ugyan még itthon kaptunk golyóálló mellényt, de nem volt rá nagy szükség, így azokat bepakoltuk az autó aljába, hogy ha aknára mennénk, ne sérüljünk meg komolyabban. Szerencsére a dél-afrikai rendőrségnek és az ENSZ-nek akkoriban olyan terepjárók voltak, amelyeknek az alja V alakú volt, ami komoly védelmet nyújtott az aknák és a különböző fel nem robbant lövedékek ellen. Bár több aknamező volt Namíbiában, azokat viszonylag jól meg is jelölték, így rendőr nem sérült meg, de a polgári lakosságból többen is szenvedtek aknabalesetet. Néhányuknak mi biztosítottunk elsősegélyt, és vittük őket kórházba. Az aknáknál nagyobb veszélyt jelentettek a helyi lakosok, akik élénk lökdösték a gyerekeket, mivel az ENSZ kártérítésként jelentős összeget fizetett nekik. Persze a „balesetet” okozó rendőröket azonnal hazaküldték a misszióból. Szerencsére egyetlen egy magyar sem került ilyen helyzetbe.

Folytassuk az utazásotok történetével

Rehobothban, az igen jól felszerelt lengyelek katonai táborában, a nekünk akkor még ismeretlen, dupla falú sátrakban aludtunk. Itt történt meg az a vicces eset, hogy az egyik magyar éjszaka félálomban kiment pisilni. Mivel nem emlékezett rá, hogy a sátor dupla falú, a két fal között végezte el a dolgát... Ez persze a lengyelek, de a magyarok között is nagy derűtséget keltett. Másnap megkaptuk aztán az autókat, a táborban lévő ENSZ alkalmazottak azt mondták: induljatok el ezen az úton, majd 600 km megtétele után forduljatok balra, újabb 300 km megtétele után jobbra, és akkor már is érkeztek Opuwoba. Ezek után már nekünk is érthetővé vált a város neve.¹

Ezután elindultunk, és estére megérkeztünk. Osakatiba utaztunk, ahol az ír parancsnok a biztonsági helyzet miatt nem engedett minket továbbutazni. Másnap elindultunk, de műszaki hiba miatt az egyik kocsink működésképtelenné vált, amit nekünk kellett megjavítani, és csak eztán mehettünk tovább. Persze – Murphy törvényének megfelelően – elvettük az utat, és tovább mentünk, mint ahol be kellett volna kanyarodni. Így egészen az angolai határig, a Ruacana Falls nevű határvároskáig utaztunk.

Ott derült ki, hogy vissza kell fordulnunk. De ha már ott voltunk, megnéztük az ottani gyönyörű vízesést, csináltunk pár száz fotót, és megindultunk vissza Opuwo felé, de ismét eltévedtünk. Ekkor, nagy szerencsénkre, találkoztunk egy ír nemzetiségű világcsavargóval, aki végül útbaigazított minket, így aztán pár óra múlva meg is érkeztünk a táborba.

Magyar békefenntartó egy Ovahimba gyerekekkel

Milyen körülmények vártak ott?

Nem lehet azt mondani, hogy rossz körülmények voltak. A tábort működtető svéd rendőrök egy házat béreltek, amihez közel mi is találtunk magunknak egy hatalmas villát. A házban kettesével laktunk 1-1 szobában, és rendes vezetékes vízünk is volt. Mivel a svédek csak öten voltak, a misszió parancsnoksága engem bízott meg az állomás vezetésével, de ezzel kapcsolatosan semmilyen probléma nem merült fel, a két

nemzet közötti együttműködés mindvégig példa értékű volt. A svéd parancsnokkal együtt irányítottuk a tábort, és közösen mentünk a különböző eligazításokra is. Tudnod kell, hogy a tábor igen elszigetelt helyen volt, és minden központ több száz km távolságra volt tőle. Ha Osakatiba mentünk (a legközelebbi központ), az is 380 km volt, úttalan-utakon. De hát oda se volt jó egyedül menni, így mindig együtt utaztunk, és útközben megbeszéltünk mindent.

Ettől függetlenül mindent be tudtunk szerezni, amire szükségünk volt. Az ENSZ által biztosított napidíjból fizettük a ház bérleti díját, a takarítást, és vásároltuk meg a főzéshez szükséges alapanyagokat, mivel teljesen önállóan működtünk.

Milyen volt az infrastruktúra? Mennyire volt lerombolva az ország?

Semennyire. Az érdekessége az, tudod, hogy Namíbia volt – és a mai napig is – az egyetlen olyan ország, ahol vezetékes ivóvíz van minden lakott területen. A dél-afrikaiak gyakorlatilag az ország teljes hosszában kiépítették az infrastruktúrát, az úthálózatot kereszt útvonalakkal, burkolt úthálózatot meg földút hálózatot. Opuwo például tartományi székhely, ahol az akkori mértékkel mérve három hatalmas nagy hipermarket működött. Volt egy az ottani feketéknek, egy másik a törzsi lakosoknak, a harmadikban meg a katonák, rendőrök és a hozzátartozóik vásárolhattak. Szinte minden kapható volt ezekben a boltokban, még olyan dolgok is, amiről itthon nem is hallottunk.

Mit kell tudni arról a területről, ahol szolgáltatok?

Opuwo az ovambó népcsoport szálláshelyén található. Bár a törzs tagjainak nagyobbik része Angolában él, a kisebb része a Namib-sivatag alsó részén a szimba és demba törzsekkel közösen, de mégis ők uralják a területet. Valamivel lejjebb található a herrero törzs területe, akik 1906-1907 között felkelést szerveztek az akkori német gyarmatosítók ellen, és akiknek a nagy részét Von Trotha tábornok kegyetlenül legyil-

koltatta. Természetesen ezek a törzsek gyakran egymással is háborúba keveredtek, nem csak a fehérekkel. Egy idő után már mi is meg tudtuk különböztetni egymástól a herrero vagy ovambó törzs tagjait, sőt, a déli részeken élő hottentottákat (khoikhoi) vagy busmanokat (szan) is. A helyi lakosokkal igen hamar jó kapcsolatot építettünk ki.

Mennyire volt feszült a fehérek és a feketék közötti viszony?

Semennyire! Viszonylag kevés fehér volt, azok többsége már nemzedékek óta ott élt és dolgozott, főként a családi farmokon vagy a bányákban. Volt néhány tüntetés, kiraboltak egy-egy fehér farmert, sőt gyilkosság is történt, de ezek nem politikai jellegű események voltak. Persze volt olyan eset, amikor arra ébredtünk reggel, hogy valaki a kertben kapirgál nagy elánnal. Amikor álmosan megkérdeztük, mit keres ott, azt mondta, hogy ez az ő háza lesz, mivel a SWAPO odaigérte neki, és így elkezdte művelni a kertet. Mondtuk neki, hogy ez nem egészen így fog zajlani, mert először ugye általános választások, alkotmányozó nemzetgyűlés stb. lesznek... Egyszóval ezek a szocialisztikus álmok nem jöttek be.

Mi volt Opuwóban a feladatotok?

Az általunk lakott házat használtuk rendőrkapitányságként, onnan indultak el a dél-afrikai rendőrökkel közös járőreink, és oda jöhettek a helyi lakosok az ügyes-bajos dolgaikkal. Hamarosan kiépült a híradó hálózat, a számítástechnikai háttér; egyszóval megteremtettük a hatékony rendőri munka feltételeit. Hetente kétszer beautóztunk

Osakatiba, mivel ott volt az északi régió központja. A svéd parancsnokkal együtt mentünk, ott megtartották az értekezleteket, jelentéseket, feladatszabást stb. A területet még mindig a dél-afrikaiak és az ENSZ ellenőrizte, mivel Namíbiának még nem volt saját rendőri ereje. A világszervezet rendőrei emellett részt vettek a lakosság összeírásában és a választásokra való felkészülés megszervezésében. Ez úgy zajlott, hogy folyamatosan jöttek a helyiek, akiknek az adatait az irodákban rögzítették, hogy később szavazhassanak. A rögzített adatokat minden nap lejelentettük, de készültek heti és havi összefoglaló jelentések is, amelyekből a misszió vezetése pontosan nyomon követhette az azonosítási folyamat helyzetét. A rend-

őrök igénybevételét jól mutatja, hogy volt olyan időszak, amikor 24 órás szolgálatot adtunk az összeíró irodákban.

Az emberek önként jöttek az irodákba az adategyeztetésekre, bár előfordult, hogy szokatlan feltételeknek kellett ehhez teljesülnie. Volt egy olyan eset, amikor helikopterrel utaztam egy faluba, ahonnan többen is jelezték, hogy bejönnének az irodába, de csak akkor, ha megoldjuk a birkáik őrzését. Így ők a helikopterrel elmentek a kapitányságra, én pedig addig ott maradtam néhány dél-afrikai rendőrrel őrizni a falut, amíg a többiek felvették az adataikat. Ez az eset arra is rávilágít, hogy a helyi lakosok mennyire bíztak a „kéksapkás” rendőrökben, és büszke vagyok, hogy sosem veszítettük el a bizalmukat.

Magyar rendőrök járőrben (Varsányi Zsolt százados barettnál ül a motorháztetőn)

Meddig tartott ez a folyamat?

A folyamat végig tartott; decemberben voltak az általános választások, és április elején az alkotmányozó nemzetgyűlés, mi addig voltunk ott. Mivel a magyar rendőrök 1 teljes évet szolgáltak a misszióban, az ENSZ hozzájárult, hogy hat hónap után rotálásra kerülhessünk, így az Opuwoban eltöltött hat hónap után átkerültem Namíbia déli részébe, Oranjemundba, ahol állomásparancsnokként szolgáltam tovább. Itt, a gyémántbányák területén öt magyar rendőrrel működtettük a kirendeltséget. Ugyan Opuwo a világ végén volt, de az oranjemundi szolgálat sem volt egyszerű. Oranjemund egy fél országnyi, kerítéssel körbezárt terület, ahol a rendőrökön és az ott dolgozó gyémántbányászokon kívül egy lélek nincsen, csak a nagy sivatag. A közelben található a Csontváz-part, ahol a korábban zátonyra futott hajók roncsai borítják a partot. Voltunk néhány kisebb német-holland alapítású városban is, ahol nem csak angolul, de németül is jól elboldogultunk. Mi, magyarok híresek voltunk a misszióban a nyelvismertünkről. Például az Opuwoban szolgáló 13 magyar rendőr 13 különböző nyelvet beszélt: oroszul, törökül, perzsaül, franciául, németül, spanyolul, finnül, illetve angolul mindenki beszélt. Volt olyan, hogy jöttünk ki az értekezletről, s akkor véletlenül kihallgattam két német beszélgetését, akik kissé kiakadva mondták: „Öregem, ezek biztosan nem rendőrök, mert 13-an 13 nyelvet beszélnek!” Ilyen mértékű nyelvismeret pedig még a nyugati államok rendőreinél sem jellemző, de, mint mondtam, a magyar kontingens jelentős része a külügyi szolgálatból érkezett.

Nem okozott problémát az, hogy ennyire eltérő háttérrel jöttetek?

Nem, hiszen a külügyesek és a belbiztonságiak is megtanulták tőlünk, rendőrtől a szakmai fogások nagy részét, így képesek voltak az alapvető rendőri feladatokat elvégezni. Egyébként csak jókat tudok mondani a külügyes kollégákról... Opuwoban szolgált egy magyar külügyes srác, akit az owambo törzsfőnök a fiává fogadott, így mindenhová bejuthattunk. Olyan kommunikációs készsége volt a fiúnak, hogy a legutolsó pásztortól a fekete miniszterig bárkivel azonnal, három percen belül, mintha száz éve ismerték volna egymást...

A külügyesek nagy része már többször is szolgált külföldön, jelentős tapasztalattal és nyelvismerettel rendelkezett. Szerencsére nem voltak nagy képűek, nem volt bennük olyan, hogy lenézem a rendőrt. Sőt! Igyekeztek minél jobban eltanulni tőlünk a rendőri szakma minden csinját-bínját. Jó, mi sem az átlag rendőr voltunk; abban az időben azért olyan sokan nem voltak alkalmasak külszolgálatra.

Mennyire volt jellemző Namíbiában az apartheid?

Most nagyon csúnyát fogok mondani. Az apartheid innen nézve nagyon csúnya, baromi ronda dolog, ott ez kevésbé tűnt annak. Mondok rá példát: Opuwoban, ahol én szolgáltam, ott a demba és a szimba törzs tagjai a nap ellen úgy védekeznek, hogy avas vajjal kevert földdel kenik be a fejüket. Kvázi minden, amihez hozzáérnek, az bordópiros lesz, és a szaga sem túl vonzó... No, ezután az ember után odaülni a

buszra, vagy ha ez az ember bemegy abba a boltba, ahol te vásárolsz és összefogdos mindent, az nem túl higiénikus. Éppen ezért nekik is volt külön boltjuk ahol szabadon vásárolhattak. Ilyen nézőpontból ez a fajta szegregáció sokszor érthető. Ennek ellenére a rendszer nem teljesen úgy működött, mint Dél-Afrikában. A fehérek nem nézték le a feketéket, és azok sem gyűlölték igazán a fehéreket. Nekünk, magyaroknak sem volt soha ilyen problémánk az otlétünk alatt. Mindannyian nagyon jó kapcsolatban voltunk a helyi fekete törzsekkel, a helyi nem törzsszerű feketékkel, a helyi közigazgatással, a rendőrséggel, de még a fekete szakszervezeti aktivistákkal is. Nekem sehol Namíbiában, még a gyémántbányában sem voltak ilyen jellegű gondjaim.

Nagyon jó barátságba kerültem egy helyi rendőrrel, akinek a felesége például kabátot kötött az épp akkor született lányomnak. Ők is érdeklődtek a világ más részei iránt, és már sejtették, hogy Dél-Afrikában is komoly változások jönnek. Már Oranjemundban szolgáltam, amikor Nelson Mandelát kiengették a dél-afrikai börtönből. Azt mi TV-n néztük végig, és amikor bementél a városba, ott a gyémántbánya alkalmazottai komoly ünneplést csaptak, függetlenül attól, hogy feketék vagy fehérek voltak. Ott ugyanis a fekete munkások, fekete vezetők, fehér munkások, fehér vezetők együtt dolgoztak, együttműködtek szinte mindenben.

Ott volt még egy érdekes élményem, egy járőrünk alkalmával bevittek minket a bánya területére, ahol az egyik gyémántkotró masinának a kerekébe be volt szorulva egy kavics, ami

nagyon megtetszett. Így hát odaléptem, kinyújtottam a kezem a kő felé, amikor meghallottam, hogy a bennünket kísérő fegyveresek fölhúzták a fegyvert. Azonnal visszahúztam a kezem, nem nyúltam hozzá. Meg se mertem kérdezni, hogy mi lehetett a kő, de utólag megmondták, hogy ha hozzányúltam volna, azonnal fegyvert használnak, mivel a gyémántlopást akár halálal is büntethetik. Hiába voltunk ENSZ rendőrök, amikor a bányába mentünk, akkor bizony nekünk is be kellett lépni a röntgen készülékbe, és bennünket is nagyon alaposan megvizsgáltak.

„Nekünk, magyaroknak sem volt soha ilyen problémánk az otlétünk alatt. Mindannyian nagyon jó kapcsolatban voltunk a helyi fekete törzsekkel, a helyi nem törzsszerű feketékkel, a helyi közigazgatással, a rendőrséggel, de még a fekete szakszervezeti aktivistákkal is.”

Mi volt a legérdekesebb, a legemlékezetesebb történetetek?

Volt néhány. Elmentünk északra, hogy meglátogassunk egy kis falut, ahol a vendéglős, aki egyben a helyi boltot is üzemeltette, az owambo törzs egyik vezetője volt. Ott a villany már nem úgy volt, mint a városban, hanem akkor volt, hogyha ment. Leültünk, iszogattunk, s susmorgásokból lehetett hallani, hogy mi négyen-ötven ülünk az asztalnál és körben néhány száz fekete – ahogy a filmekben látod, hogy a törzs körbevesz

– és beszélgettünk. Portugálul, mert az owambok többsége azon a nyelven beszél. Szerencsére köztünk volt ilyen nyelven beszélő, így könnyen megértettük egymást. Egyszer csak elkezdtek énekelni. Nos, ha hallottál még csodálatos zenét, többszólamú fekete zenét... hát az a mai napig is a fülemben cseng. Érdekes volt az is, amikor helikopterrel elvittek abba a kis faluba, ahol a birkákat kellett őriznem. Az ott maradtak meghívtak, hogy egyek abból, amit ők főztek, és olyankor az ember nem mondja, hogy nem. Így megkóstoltam a rendkívül gyanús kinézetű ételt, amiről később kiderült, hogy kecske. Legalábbis remélem... mindenesetre kellemes íze volt. Megkóstoltam, mártogattam egy kicsit, majd udvariasan odébb húzódtam. Szerencsére hamarosan megérkeztek a többiek, én pedig elhagyhattam a falut.

Később, amikor már a gyémántmezőkön szolgáltam, összebarátkoztunk az egyik nyaralóhelyen egy idős holland házaspárral, akik ott éltek. Ez a hely a Walvis-öbölben található és a missziós szabadságunk egy részét itt töltöttük, mert hazajönni Magyarországra nagyon költséges lett volna. Mivel az ENSZ térítésmentesen biztosított autókat, a szabadságunk alatt keresztül-kasul bejártuk az egész országot Katima Mulilotól egészen Oranjemundig. Katima Mulilo a Viktória-vízeséshez legközelebb eső namíbiai település. Emlékszem, akkor még állt a híres „Isten-ujja”, ami egy vékony szikla volt, ami mára sajnos eltűnt. Volt szerencsénk a barlangrajzokat is megnézni a Fehér-hegységben. Háromszor-négyszer sikerült eljutni Ai-Aisba, ahol híres termálvizes hőfor-

rások találhatóak. Meg tudtuk látogatni egymást a különböző táborokban is, illetve elmentünk az Etosha Nemzeti Parkba is. Bár nem kaptunk olyan mértékű javadalmazást, mint a későbbi rendőrmissziók tagjai, de nem kellett nélkülöznünk. Az igazság az, hogy amit ott fizetett az ENSZ, abból tudtunk spórolni, normálisan élni, utazni. Akkor én még dohányoztam, így képes voltam annyit félretenni, hogy 1989. december 23-án haza tudtam jönni szabadságra, és itthon voltam, amikor három nappal később, december 26-án megszületett a lányom.

Hogy viszonyult hozzátok a misszió parancsnoksága, miként a misszióban részt vevő nemzetek? Ha összehasonlítjuk, milyenek voltak a magyarok?

Összehasonlítva a többi nemzettel, sőt a későbbi három misszióban is bebizonyosodott, a magyar rendőrök túlképzettnek számítottak, mivel a mi oktatásunk a nyugatihoz képest már-már akadémiai szintű volt. Mi igazából nem bűnügyi rendőröket képezünk, nem közrendvédelmi rendőröket, hanem általános tudású rendőröket, akik minden részterületet meg kell, hogy tanuljanak. Máshol ez nem bevett gyakorlat, mivel ott egy közrendőr nem tanul bűnügyi nyomozást. Így minden misszióinkban azonnal kiderült az eltérő háttér, mivel mi helyszínelünk, nyomoztunk, vizsgáltunk, amit persze más rendőrök csak külön-külön végeztek.

Ez nem pozitívként jelentkezett?

Ez sok esetben nem negatívként jött elő, mert mi nem csak a saját szakterületünket ismertük, de másokét is, és

Himba falu lakói

bizony sokszor keveredtünk szakmai vitába. Ha az ember – és elég sok rendőr nem kapott pszichológiai és diplomáciai képzést – nyersen megmondja, hogy ez úgy baromság, ahogy van, azt nem mindig kedvelik. Nekem ilyen problémám szerencsére nem volt, mert Opuwoban tudtam, hogy a svéd rendőrök közül melyik a hírszerző, melyik a katonai rendőr, illetve melyik a bűnügyi rendőr. A kérdéseik, a beszédük és a szakmai hozzáállásuk alapján tudni lehetett, hogy ki a katona vagy ki a rendőr, még hozzá bűnügyi; mert az megnézte a lábnyomot, és azonnal sorolta az azzal kapcsolatos információkat. Egyszóval tudtuk, hogy ki kicsoda.

Gondolom, hogy ők ugyanígy „kiszúrták” a mi hírszerzőinket és egyebeket?

Természetesen. Ennek ellenére nekem olyan pozitív élmény volt a missziós munka, hogy utána a kambodzsai misszióba már önként jelentkeztem, és ott a namíbiai tapasztalataim nagyon jól jöttek. Ugyanis az egész kambodzsai csapatban én voltam egyetlen, aki missziós tapasztalatokkal tudta a kontingens parancsnokot segíteni.

Volt veszélyes helyzetetek Namíbiában?
Volt, több is. A legveszélyesebb talán a helyi közlekedés volt. Gondold el, hogy több száz kilométereket kell a kősvátagban megtenni olyan embereknek, akik betonúthoz vannak szokva. És hát a földúton vezetéskor van egy olyan sebesség, amely során bármi megtörténhet. Ekkor annyira lebeg a kerék, hogy erősen kell tartani a kocsit, mert külön-

ben felborulsz, és nem jutsz sehova sem. A választási időszakban több olyan esetünk volt, amikor különböző politikai pártok hívei dorongokkal felfegyverkezve támadtak egymásra, és nekünk kellett őket szétválasztani. Sokszor annyira veszélyes volt a helyzet, hogy nem szállhattunk ki az autóból, hanem azokkal próbáltuk meg őket szétválasztani. Ez úgy történt, hogy beültünk az autóba, és hatalmas porfelhőt húzva elhajtottunk a két szemben álló tömeg előtt. Azok pedig, mivel nem látták tisztán az ellenfeleket, megálltak. Szerencsére a szembenálló felek tiszteltek bennünket, így direkt támadást nem hajtottak végre ellenünk. Félreértések persze előfordultak.

Mi volt a legnagyobb kihívás? Namíbiában? A monotonía.

Ez ellen, hogy tudatok védekezni?

Először sehogy. Amikor megérkeztünk Opuwoba gyakorlatilag ott még rádióadás sem volt. Se tévé, se rádió, se Isten, se Mária... Gyakorlatilag annyi hírünk volt a világról, amennyit a járőrök során megszereztünk, illetve amit a hozzátartozóink küldtek. Ez volt a legszörnyűbb az első hat hónapban, mert aztán Oranjemundban a bányászoknak már volt televíziója ahol, ha bizonyos csúszással, de követni tudtuk a világ eseményeit. Ott már volt mozi is, ahova alkalmanként mi is eljártunk. Az első hat hónap azonban szörnyű volt!

Betegség vagy sérülés történt-e?

Betegség az volt, maláriától kezdve a különböző fertőzésekig, de minden-

kit kikezeltek az orvosok. Az egyikünk kint pánikbetegséget kapott, ennek ellenére leszolgálta az egész missziót, de egyedül nem tudott kimenni az utcára, mert akkor minden baja volt. Itthon ez persze elmúlt. Sérülés vagy baleset szerencsére nem volt.

Hogy tartottátok a kapcsolatot a családjaitokkal?

Kéthetente tudtunk telefonálni, amihez persze több száz kilométert kellett utaznunk. Természetesen a telefonálás a saját költségünkre történt, így sokan inkább leveleztek a családdal. A feleségem még mindig őrzi az akkor írt leveleimet. Persze a telefonálás sem volt egyszerű, mivel akkor még csak kevés embernek volt telefonja. Mi éppen Békásmegyeren laktunk, ahol nem volt saját készülékünk. Azonban édesanyámnak volt telefonja, akivel megbeszéltem, hogy pl. május 26-án fogok hazatelefonálni, ekkor ő szólt a feleségemnek, aki erre az időpontra felment hozzá. Így tudtunk egymással beszélni. Mivel Namíbia ugyanazon az órákörön van, mint Magyarország, így viszonylag könnyen megoldható volt, hogy 2-3 hetente beszélhessünk egymással. Végül is jól bírtuk a missziós körülményeket a monotonía, a nagy távolság, az információ szegénység, a kapcsolattartás és a posta hiánya ellenére is. Nekem személy szerint az egyik legnagyobb problémát a hatalmas távolság jelentette. Az, hogy minden olyan messze volt... Mindenhova több száz kilométert kellett autózni, gyakran embertelen körülmények között. Ez volt az igazán nehéz.

A missziótoknak az volt az érdekessége, hogy itthon akkor történt a rendszerváltás. Ez jelentett-e nektek problémát?

Csak késve szereztünk mindenről tudomást, mivel a hazai újságokat csak 2-3 hetes késéssel kaptuk meg. Azokat olvasva úgy tűnt, hogy odahaza háború van. Hát nem volt, így a rendszerváltásból odakint semmit sem érzékelünk.

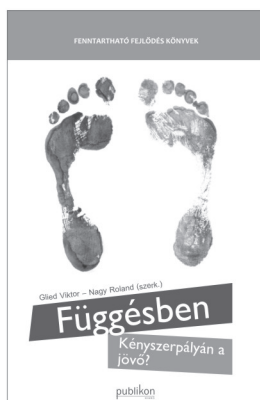
Vége lett a misszióknak, hazajöttetek... Mi történt veletek?

Miután hazajöttünk, soron kívül előléptettek őrnaggyá, kaptam egy aranygyű-

rút, amit Parlamentben adtak át. Ennyi. És visszamentünk dolgozni. Azt, hogy kint mit csináltunk, senkit sem érdekelt, a kint megszerzett tapasztalatainkra nem voltak kíváncsiak. Szerencsére azokat a későbbi misszióimban fel tudtam használni.

Jegyzetek

1 Opuwo név pontos jelentése: az út vége

Glied Viktor – Nagy Roland (szerk.)

Függésben Kényszerpályán a jövő?

ÖKOPOLITIKA A 21. SZÁZADBAN

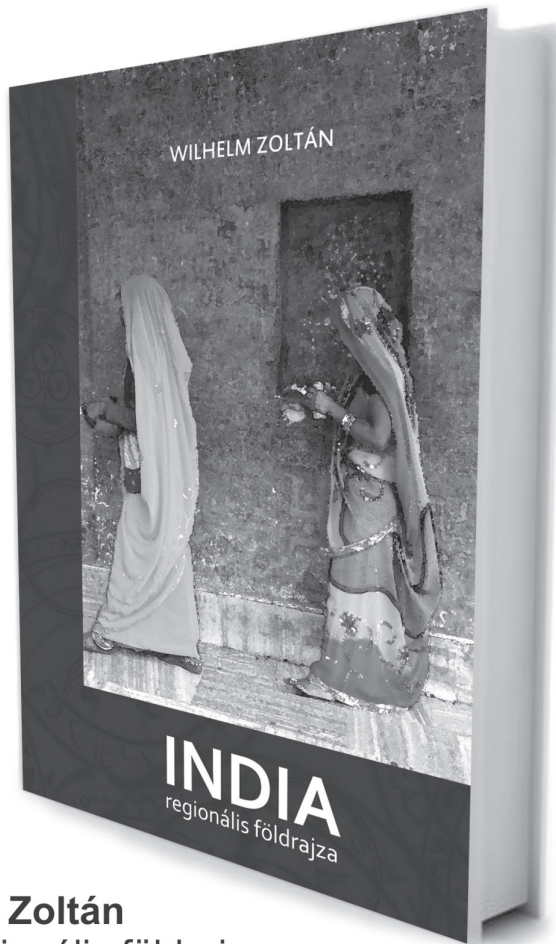
A nagy sikerű Vízkonfliktusok című kötet folytatása!

Amíg a környezetszennyezés, a természeti erőforrások és nyersanyagok túlhasználata, a Föld népességének robbanásszerű növekedése (különösen a fejlődő országokban), vagy a környezeti szűkösség jelensége közel harminc évvel ezelőtt csupán jövőbeli veszélynek tűnt, addig napjainkban már valós problémákról beszélhetünk.

Önmagában a fenntartható fejlődés hangoztatása nem elég, olyan tudatos paradigmaváltásra van szükség, amelyben a gazdasági és politikai döntéshozók az ökohatékonyt, a környezetvédelmet és társadalmi felelősségüket szem előtt tartva hozzák meg döntéseiket.

A tanulmánykötet a gazdaság, politika, társadalom és ökológia kapcsolatait, az élet minden területén tapasztalható függőségi viszonyrendszer kialakulásának okait, hátterét, folyamatát és jövőbeni alakulását tárja fel, miközben szakpolitikai válaszokat fogalmaz meg közérthető módon az energia-, környezet- és fejlesztéspolitika területén, nemzetközi és hazai viszonylatban egyaránt.

Keresse a kötetet az Alexandra Könyvruházakban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.

Wilhelm Zoltán India regionális földrajza

Teljes biztonsággal állíthatjuk, hogy a világ társadalmi szempontból legváltozatosabb – és így az egyik legérdekesebb – állama India. Lakosságának etnikai, nyelvi, vallási, illetve kaszttagolódása olyan heterogenitást eredményez, melyre más országban aligha találunk példát. Mindez együtt jár a hatalmas állam természetföldrajzi adottságaiban meglévő különbségekkel is: a Föld legmagasabb hegységének csúcsaitól a tengerparti síkságokig, a trópusi sivatagtól az esőerdőig juthatunk el Indián belül. Ez a rendkívüli sokszínűség természetes módon eredményez komoly belső különbségeket. Ezt fejezi ki az a szlogen, amely a hivatalos köröknek és az utca emberének is hitvallása: „unity in diversity”, vagyis egység a különbözőségben. Ez az alapja annak a toleranciának, amely hidat jelent a különböző, de együtt élő kultúrák között. És ez a bölcs türelem vezetett el az 1990-es évek eleji gazdasági rendszerváltozáshoz, amely a világ egyik leggyorsabban bővülő gazdaságává tette Indiát.

A szerző India földrajzát, társadalmi tagozódását és történelmét mutatja be ebben a gazdagon illusztrált, hiánypótló kötetben.

Keresse a kötetet májustól az Alexandra Könyvruházakban,
a független könyvesboltokban és az internetes portálokon
vagy rendelje meg a Publikon Kiadótól a www.publikon.hu oldalon.